

Aurkezpen bat eta zenbait gogoeta

'XUXEN' zuzengailu ortografikoa-
ren aurkezpenaren lekuko
izateko aukera eman didate orainik orain
eta, egia esan, benetan pozgarri eta eskergarri
gertatu zait, euskaraz idazten dugunoi
eskura jarri diguten baliabide berriaren
'martopil' horietan esku hartzea.

Eskergarri, Informatika Fakultateko tal-
de batek euskararen etorkizunean 'sinetsi'
ez ezik, haren alde apustu egiten duelako,
beren bizitzako ordu mordo bat horretara
zuzendu dutelako eta aurrerantzean ere zu-
zuntzeko prest agertu direlako, euskarazko
lanetan gabiltzanoin eguneroko zamak arin-
tzeko asmotan.

Pozgarri gertatu zait, bestetik, hainbeste
lankide interesatu bertan bildurik ikustea eta
oraindik urte gutxi ezin pentsatuzkoa izango
zatekeen ikuskizun hori zerbaiten adieraz-
garri da. Zinez, euskararen munduan urrats
ukaezinak eman ditugu, hizkuntz industri-
an gero eta sartuago gabilta eta itzulpen orde-
nadorez lagunduriko itzulpengintza (OLI)
eta itzulpengintza automatikoaren (IA) atar-
ian gaude aurkezpeneko mahaitik esan
zaigunez. Hori guztia txalogarri, pozgarri,
eta eskergarri da.

Baina euskararen munduan dena ez dabil
martxa berean, 'abiadura biko' harako Eu-
ropa horren antzera, behiala Euskaltzain-
diak egin zuen 2.000 hitzeko zerrenda zu-
zendu eta gehitua izango dena (lehenik
5.000 eta geroago 25.000 inguru izango di-
tuen) oraindik askok nahiko genukeen
baino gordinago dagoen bitartean, 'Xu-
xen-ek' 60.000 sarrera, Lur Entziklopediak
60.000 eta Elhuyar Hiztegi Entziklopedi-
koak 50.000 izateak, esaterako, aski garbi
adierazten du etengabe hazten ari den sek-
tore baten premiak eta horren eustazpi izan
beharko lukeen Euskaltzaindiaren ikertze-
eta finantze-lana aldentzerik dabilzala,
kopuruaren ez ezik, lan-metodoetan ere bai
seguraski.

Hizkuntz Politikarako Idazkari Nagusiak
aurkezpenean egoki esan zuenez, baliabide
ekonomiko zorritzarekin beti mugatuak, eta
gure artean zorionez etengabe areagotzen
ari den adituen gaitasuna egoki uzartu be-
harrean gaude etorkizuneko erronkei itxu-
ra-antzean aurre egiteko. Eta 'lehenasunak'
hitza aipatu denez gero, onar bekik gogoeta
batzuk eskaintzea.

Gauza jakina da zerbait teknologikoki
'moderno', 'modako', 'dernier cri' delako,
bestetik gabe egitea ez dela irizpide serioa
errentagarria izan dadin. Halako solidaritate
gisako bat behar da jardueren artean. Inber-
tsioek halako elkarrekimen bat izan behar
dutela beren artean. Txapela nahi duenak,
burua behar du lehenik. Mendi-erdia ia gai-
nean dugunok, aski gogoan dugu orain urte
batzuk, idi pare gurdia atzetik omen ze-
bilelako, gure artean sortu zen astrapala hu-
ra, hots, ingelesek «*first things first*» dioten
eta guk «lehenak lehen» itzul genezakeen
hura betetzen ez omen zelako.

Ez dut esango ordukoa eta oraingoa gauza
bera denik, baina ez liguke inolako kalterik
gingo, oraintxe bertan, eztabaida patxada-
tsu bat egiteak euskararen erabiltzale, arau-
tzailea eta atontzaileen artean, zeintzuk di-
ren benetako premiak eta lehenasunak eta
zer epetan hasi, jarraitu eta bukatzekoak di-
ren jakiteko, aldi berean denborazko eta di-
rurko kuantifikazioak eginez. Dirua, hemen
eta Wall Streeten ondasun urria, mugatua
izaten da beti, eta inoiz ez da jakiten zerbait
egiteko behar dena asko ala gutxi den, harik
eta proiektuak pentsatu, neurtu eta giza eta
diru-baliabidetan kalkulatu arte, eta ondo-
ren beste alor eta eremu batzuetako proiektu-
tuetan gastatzeko dagoenarekin alderatu
baino lehen. Eta hor, itxuraz razionaltasunez
erabiltzen diren kopuruen atzean gizarte-
sektore desberdinen autoimajina, indar,
mentalizazio-lana, komunikabideen eragi-
na, presio politikoak eta hain razionalak ez

diren beste mila gora-behera izaten dira tar-
teko, guztiok ondotox dakigunez.

Horregatik, etorkizunari gutxienezko
zentsuarekin aurre egin nahi badiogu ezin-
bestekoa dugu, hemen eta orain, euskara-
rekiko lehenasunak zeintzuk diren, diszi-
plinartekotasuna zer erritmotan bultzatu eta
inguruko hizkuntz proiektuekiko zubiak
ezartzen noiz eta nola hasi behar dugun era-
bakitzea.

Eta lehenasunez ari garelarik, nork be-
reari irizten dio sarritan garrantzikoan,
baina bistan da etxeak behetik gora eraiki-
tzen diren heinean behintzat, —normalean
oinarriak lehenago ezarri ohi dira teilak
baino, nahiz eta eskailerak, hormak, leiho-
ateak eta abar parez pare egingarriak izan—,
eta azken bolada honetan euskalgintzan ga-
biltzanok gero eta garbiago ikusten dugu
euskararen *Corpus* eta *Thesaurus* ahalik eta
zabalen, Europako zenbait hizkuntzatan
jadanik apailatzen ari direnen gisako batek
erdi-epera eta luzera emango lukeen etekina
eta izango lukeen garrantzia hizkuntzaren
baitako edozein ikerketa (linguistiko, sozio-
linguistiko, psikolinguistiko, estilistiko,
traduktologiko...) egin ahal izateko. Azken
urteotan izugarri ugalduta den euskal *corpus*
gaur arte bilduari kopuru handitan gehitzea,
European nagusi den standarraren arabera,
lehenbailehen eta hats handiz egin behar-
ko zerbait da zabarkeria hutesz eguneroko
sortzen ari diren ehundaka testu disketeratu
galtzen utzi eta ikerketarako funtsezko masa
den hori gabe gelditu nahi ez badugu. Ho-
rrelako proiektu handi baten inguruan, nik
uste, Unibertsitateak, Euskaltzaindiak,
idazle- eta itzultzaile-elkarteek, argitaletxe,
irakasle eta gainerakoek baluketela aski ze-
regin eta euskararen baitako ikerketari aro
berri baten atari gertatuko litzatekeela.

XABIER MENDIGUREN
ITZULTZAILEA

Amebaren isatsa

BADA gaitz bat beren lanbidearen era-
ginez irakasleek eta jendaurrean
sarri mintzatzen direnek, beren burua sa-
kontzat izan eta ulertuko ez ote dituzten
beldur direnek, pelmazkoek, eta beste askok
jasan dezaketena. Esprikazioak ematearen
sindromea. Eta aitortzen dut, lerro hauek
idazten ari naizen bitartean neronek ere sin-
drome hori badudala ohartzen naizela. Bai-
na benetan amorrua ematen duena ez da es-
plikazioak ematea bera, baizik eta eman be-
harko lirakekeen lekuan eman ezina eta
errealitate zabal baten adar bakarrean zin-
tzilik geratu beharra, adarretatik joateko
—edota zuhaitzez aldatzeko— batere inten-
tziorik ez izan arren.

Gezurra dirudi Ramon Jauregi bere lehen
hitzaldia euskaraz ematen saiatu den ga-
raian, Alli presidentek Madridero itzul-
tzaileen mus joko eta eteteko adinako saiakera
egiten duen garaian eta gobernadore zibi-
laren hitzaldia euskaraz entzuten dugun or-

duan (honek guztiak hauteskondeei begira
aspiranteek beren *aspiradorak* martxan jar-
tzen dituzteneko puntuarekin zerikusirik
aunitz baduen arren), Madridero zenbait
egunkari euskara jipoitu guran jarraitzea.
Eta ez ditzagun geure buruak engaina,
egunkariak irakurtzen dituztenek sinetsi
egiten dituzte berriak. Eta azkenean gaisotu
egiten da bat Madridetik etortzen zaizkion
lagunei ikastoletan umeei txikle deskonpo-
satu eta goma2 fabrikatzen erakusten zaie-
nekoa egia ez dela esplikatzear, beti ere si-
netsi ote didate-ez ote didate, zalantza min-
garri horretan geratuz.

Sineskaitza zaidan arren, ez dagokit niri
Iñaki Martinek 'El País' egunkarian dioena
gezurra dela esatea, gogor salatu beharrekoa
iruditzen zait ordea 'El País' egunkariak
lekukotza hori aurkezteko garaian izan duen
borondate maltzurra. Ezin aurkez daiteke
horrelako artikulu bat 'Vivir en un internado
en euskera. Treinta días en un campo de

concentración ideológico' izenburua lehen
orrialdean dakarrela, barnetegi guztien ere-
du eta euskararen ikaskuntzarako formula
uniboko gezurkide bezala azalduz. Zinez,
bilatzen zutena euskarari kalte egitea bazen,
lortu dute.

Eta behin zigor itxitura ideologikoei bu-
ruz hitzegiten hasita, gaiari buruko bere iri-
tzia emango lukeen makina bat jende bale-
gokeela deritzot, nahiz eta Madridero egun-
kariet nekez emango dieten edozein igan-
detan bi orrialde bete eta marrazkilari bo-
rondate txarreko bat, beren zigor, beren
itxitura eta pairatzen duten zapalkuntza
ideologikoa esplikatzeko. Kasu horretan,
norbere kabutarako gorde behar esplika-
zioak.

Amebak ezin baitu mugitu isatsik ez ba-
du.

HARKAITZ CANO
IDAZLEA

BERRIAKZIRI

RAMON JAUREGI
PSOE-PSEko
idazkari nagusia
ABC

«Ez ditu-
gu lortu
bergizarteratze politikari es-
ker lortu nahi genituen arra-
kasta guztiak»

AGUSTIN IBARROLA
Artista
EL CORREO

«Sailbu-
ruek eta
EAEko kultur arloko beste
hainbat goi karguk ez dituzte
uzten iritzirik ematen»

WILLIAM HURT
Aktorea
EL PAIS

«Niri ez
zait gusta-
tzen filme bat ikustera joatea
bertan sustoa hartu eta beldu-
rrak egoteko»

JAIME MAYOR OREJA
EAEko PPKo
lehendakaria
DEIA

«Ez dut
euskara
ikasi eta ez dut ikasiko»

ZAKILIXUT

© Olariagak